

MÁDENIYAT ORAYINIŇ PAYDA BOLIWI HÁM OLARDIŇ ISKERLIGI

Rzamuratov Zamir Jaqsibay uli
Saparniyazov Qaharman Ajiniyaz uli
Tajimuratova Shaxnoza Saġınbaevna
(Ilimiy basshı)

Berdaq atındaġı Qaraqalpaq Mámleketlik Universiteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11487449>

Annotatsiya. Bul maqlada Respublikadaġı háweskerlik jámáátlerdiŇ iskerligi bunnan keyin mádeniyat orayında qáliplestiriw zárúrllikleri, mádeniyat orayın ámeldegi kórkem dóretiwshilik jámáátler iskerligi menen uyqas halda shólkemlestiriw boyınsha ámelge asırıw jumısların haqqında sóz etilgen.

Gilt sóz: háweskerlik jámáátler, mádeniyat orayı, jámáátler, shólkemlestiriw, kórkem dóretiwshilik.

THE EMERGENCE OF THE CULTURAL CENTER AND THEIR WORK

Abstract. In this article, it is mentioned about the necessity of forming the activity of the artistic groups in the Republic in cultural centers, the implementation of the organization of the cultural centers in the same way as the activity of the artistic creative groups.

Key words: air groups, cultural centers, groups, organization of artistic creativity.

ВОЗНИКНОВЕНИЕ КУЛЬТУРНОГО ЦЕНТРА И ИХ РАБОТА

Аннотация. В данной статье говорится о необходимости формирования деятельности художественных коллективов в республике в центрах культуры, осуществлении организации культурных центров так же, как и деятельность художественно-творческих коллективов.

Ключевые слова: авиаотряды, культурные центры, коллективы, организация художественного творчества.

Ótmish hám keleshek penen ġana jasap qalmastan, búgingi kúndegi quramalı waqıyaġa súyenip, jámáátshiliktiŇ pikirın rawajlandırıwdıŇ eŇ zamanagóy, tásirsheŇ usılların hám qurallarınan paydalanġan halda jumıs alıp barıw turmıstıŇ áhmiyetli talabınan esaplanadı.

Búgingi quramalı dástúriy, jumıs alıp barıwdıŇ ilimiy- ámeliy táreplerin talıqlaw, hám ruwxıy bahalaw, buzġınshı ideyalardıŇ kimge hám nege qarsı qaratilġanlıġın aŇlaw, mánawiy-ruwxıy iskerliktiŇ mazmunı áhmiyeti menen adamlardıŇ qálbine hám sanasına jetip baradı.

Ózbekstan Respublikası PrezidentiniŇ 2018-jıl 28-noyabrdegi «Ózbekstan

Respublikasında milliy mádeniyattı jánede rawajlandırıw koncepciyasın tastıyıqlaw haqqında»ġı PQ-4038 sanlı qararına tiykarlanıp, balalardı dógereklerge qamtıw, shet tillerin úyretiw kursların, kórkem ónerdiŇ túrleri boyınsha úgıtńasıyatlaw, xalıq dóretiwshiligi hám tamasha kórkem óneriniŇ qala hám rayonlıq kóleminde festivallardı ótkeriw, talantlı jaslardı anıqlaw hám qollap quwatlaw, jaslardıŇ bos waqıtların únemli ótkeriw, pikirlew qábiliyetin jetilistiriw, kitapqumarlıqtı rawajlandırıw, milliy mádeniyatti saqlap qalıw wazıypaları belgilengen.

Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev «Jaslar t rbiyasında  sirlər davamında qalıpləskən milliy d st rlərimizgə,  wladlarımızd n bay miyrasına s yənəyik»¹ dəgən bahalı pikiri bildirilgən. Jaslar mənən islesiw barısında sapalı h m n tiyjeli iskerlikti waziyamız sıpatında biliwimiz laz m.

Qararlard n  melgə asırlıwında t rbiya salasındağı iskerliklerdi  melgə asırlıw jumısları boyınsha, professor alımlard n, pedagog xızmetkerlerini n, m deniyat q niygelerini n t rbiyalıq iskerlikti n sh lkemlestiriliwi,  hmiyetli wazıypaları haqqındağı sarqılmas milliy miyrasların  gıt-n siyatlaw arqalı keleshek jaslardı t rbiyalawd n teoriyalıq tayanısh bilim k nlikpelerin bekkemlew sıpatında ilimiy derek sanaladı.

Dem alıw m deniyatın k teriwden tiykarğı maqset — adamlard n m deniy dem alısların t miyinlew mənən birgə, olardı h r t repleme jetik insan bolıp k malg  jetilisiwinde k meklesiwden ibarat bolıp esaplanadı.

M deniy dem alıw h m bos waqıttan aqılga say paydalanıwd n t rləri h m m mkinshilikleri sonshellik k p, olar b lek toparlarğa ajratıladı.

Birinshi toparg  dem alıwd n e n  piwayı formaları — kem h reketli dem alısharshawdı tarqatıw xızmetleri kiredi. Bunday passiv dem alıwga jumıstan keyin  yde jatıp sharshawdı shıgarıw, k she, parklar, qıyabanlardağı otırğıshlarda,  yde divan, stulda otırıp dem alıw, ashıq hawada seyil etiw, qonaqqa barıw sıyaqlılar kiredi. Bul dem alıwdı geyde «aktivsiz dem alıw» dep aytamız. Waqtı -waqtı mənən sonday «passiv» dem alıp turıwda kerek. Lekin tiykarğı maqset passiv dem alıwga waqtın kemrek sarplap, k birek aktiv dem alıwga jumsaw kerek bolıp esaplanadı.

Ekinshi topar dem alıw formaları m deniy -ruwxıy baylıqlardı iyelew, yağniy kitap, gazeta, jurnallardı oqıw, radio h m televidenie d st rlərin tınlap, tamasha etiw, teatr, kinoteatr h m klublarda k rsətiletuğın kinofilm, spektakl h m k rkem-  alabalıq saxnalardı tamasha etiw sıyaqlılar bolıp tabıladı.

Jaslard n sociallıq-m deniy m tajliklerin qandırlıwda baspalar, d retiwshilik awqamlar, kewilli j miyetler, k rkem  ner h m m deniyat m kemeleri z r rli rol oynaydı. Olar paydalanatuğın jumısh formaları re n-bere n:

lekciya, informaciya, s wbet, siyasiy oqıw, konsultaciya, seminar, tartısh, konferenciya, viktorına, k rgizbe, jarısh, d retiwshilik diydarlasıwlar, soraw -juwap kesheleri, awızsha jurnal, tematikalıq keshe, koncert, spektakl,  alabalıq tamashalar, xalıq seyilləri, bayramlar, oyun kesheleri, festival, diskotekalar, ekskursiya retinde paydalanılsa bolar eken. (olard n tiykarğı toparlarına  zliksiz bilim alıw h m bilimlerdi jetilistiriw, j miyetlik jumısları, h weskerlik atqarıw mənən shuğıllanıw, sport penen b nt bolıw, doslar mənən  z-ara baylanısta bolıw, k rkem  ner d retpelerinen payda k riwshi bolıw h m tağı basqalar kiredi).

H zirgi d wirde jaslar ruwxıylıgına b lek itibar berilip atır. Jaslar sanasında h m ruwxıy turmısında boslıqd n payda bolıwına qarsı jergilikli m deniyat m kemelerini n iskerligi oğada  lken  hmiyetke iye bolıp esaplanadı. Klublar, m deniyat  yleri, kitapxanalar, dem alıw

¹ «Inson manfaatlari hamma narsadan ustun». Tavsiyalar. Toshkent. 2017 y. b 26.

bağları jergilikli xalıq hám jaslardıń bos waqıtın mazmunlı ótkeriwge hám olardı ideologik, ruwxıy jetilisiwine jáne de nátiyjeli xızmet etiwı kerek.

- Mádeniyat úyleri hám klub mákemelerin maqul túsetuǵınlıǵı nátiyjesinde bosaytuǵın jaylardı jergilikli hákimlikler balansına qabıl qılıp alıw hámde kelesinde olardan nátiyjeli paydalanıw, atap aytqanda olardı birja hám birjadan tısqarı sawdalar arqalı satıw.

- Tazadan shólkemlestirilip atırǵan Mádeniyat orayına mádeniyat úyleri hám klub mákemeleri basshı xızmetkerlerin nızam hújjetlerinde belgilengen tártipte attestaciyadan ótkeriw jolı menen tańlaw tiykarında maman basshı kadrlardı tańlap alıw boyınsha Respublika komissiyasın dúziw.

- Attestaciya ótkeriw tuwrısındaǵı Qaǵıydanı islep shıǵıw, Respublika komissiyası quramın dúziw hám tastıyıqlaw, sonıń menen birge Mádeniyat

orayınıń tiykarǵı wazıypalarınan kelip shıqqan halda basshı xızmetkerlerdi joqarı qattı talap etiwsilik, qatańlıq hám qalıs bahalaw jaǵdayında attestaciyadan ótkeriw.

- Mádeniyat úyleri hám klub mákemeleri sanın maqul túsetuǵın nátiyjesinde bosap qalatuǵın xızmetkerlerdi jumısqa jaylastırıw ushın zárúr shara - ilajlar kóriw hám kómeklesiw.

- Kóshpeli trengler hám regionallıq seminarlar ótkeriw jolı menen Mádeniyat orayı qániygeleriniń mamanlıǵın asırıw.

- Mádeniyat orayında dógerek shınıǵıwların ótkeriwge muzıka hám kórkem óner mektepleri, ulıwma bilim beriw mektepleri, akademiyalıq liceyler hám kásipóner kolledjleri oqıtıwshılardıń kóbi menen 0,5 stavka esabınan, kontrakt tiykarında tartıw.

Mádeniyat orayında joqarı bilimlendiriw mákemeleriniń tiyisli jónelisler hám qánigeler boyınsha pitkeriwshi studentlerdiń, sonıń menen birge mádeniyat hám kórkem óner kásip-óner kolledjleri urıs qatnasıwshılarınıń oqıw, óndiris hámde diplomnan aldınǵı ámeliyatın ótiwin (stajirovkasın) támiyinlew.

- Hár bir orayınıń ruwxıy -bilimlendiriw jumıslar salasındaǵı mámleketlik siyasatı tiykarǵı baǵdarların orınlawǵa qaratılǵan jıllıq kalendar jobaları - ilajların islep shıǵıw hám tastıyıqlaw.

- «Gárezsizlik», «Nawrız», «Eslew hám qádirlaw kúni», «Konstituciya kúni», «Xalıq ara balalardı qorǵaw kúni», «Oqıtıwshılar hám tárbiyashılar kúni» milliy hám kásip bayramlarına, sonıń menen birge Ózbekstan Respublikasınıń basqa kásip bayramlarına arnalǵan ilajlardı ótkeriwge Mádeniyat orayınıń jáne de keń jalb etiliwin támiyinlew.

- Mádeniyat hám kórkem óner, ruwxıy -aǵartıwın rawajlanıw hámde milliy óz ózin túsiniw jetiwdiń ósiwi tarawlarında Ózbekstanda júz berip atırǵan ózgerislerdi keń hám tolıq ashıp beriwdi támiyinleytuǵın kórikler, kórgzebeler, festivallar hám tańlawlardı xalıqtıń hár qıylı qatlamların qızıqtırǵan halda shólkemlestiriw hám ótkeriw.

- Xalıq, ásirese jaslar ortasında Ózbekstannıń bay ruwxıy hám mádeniy miyrasların saqlaw hám alǵa ketiwge jóneltirilgen ilajlar rejesin islep shıǵıw hám ámelge asırıw. Mısalı, folklor jámaátlerin, milliy ónermentshilik ustaxanaların shólkemlestiriw.

- Oqıwshılar hám studentlerdiń jazǵı dem alıw dáwirinde balalar hám jaslar ushın mádeniy -ǵalabalıq hám sport ilajların ótkeriw.

• Qosimsha pulli xizmetler kórsetiwdi jetilistiriw boyınsha zárúr ilajlar kóriw, atap aytqanda Mádeniyat orayında pullı dógerekler, studiyalar, háweskerlik jámáatleri koncertlerin shólkemlestiriw.

• Baǵdarlama sheńberinde islep atırǵan ilajlardı, Mádeniyat orayı urıs qatnasıwshılardıń jetiskenlikleri hám tabısları tuwrısındaǵı materialların ǵalaba xabar qurallarında hámde Internet tarmaǵında úzliksiz kórsetip barıw.

Juwmaqlap aytqanda, milliy tárbiya baǵdarı arqalı jaslarda ózlikti túsiniw jetiw, watandarlıq, milliy namıs, milliy ádep, belsendilik pazıyletleri, eń tiykarǵısı bolsa dóretiwshilik qábiliyet qalıplestiredi. Bunda tiykarınan Mádeniyat orayınıń ornı hám roli zárúrli bolıp esaplanadı. Respublikada iskerlik júrgizip kiyatırǵan háweskerlik jámáatleri, folklor etnografiyalıq ansamblleri endi Mádeniyat orayında bólek sistema retinde formalantırıldı. Bul bolsa xalıqtı bos waqtında mádeniy dem alıw formalarında milliy qádiriyatlardıń tásirin kúsheytiwdi maqset etilgen.

REFERENCES

1. Tajimuratova S. BASQARIW DÁREJESIN ILIMIY DÁREJEDE RAWAJLANDIRIW //NRJ. – 2024. – T. 1. – №. 2. – C. 24-27.
2. Shaxnoza T., Rayxan K. JOYBARLARDIŃ SHÓLKEMLESTIRIWSHI STRUKTURALARI //NEW RENASSAINCE CONFERENCE. – 2024. – T. 1. – №. 2. – C. 124-128.
3. Esbergenova M., Reymova G., Tajimuratova S. ACTIVITY OF NON-GOVERNMENT AND PUBLIC ORGANIZATIONS AND MANAGEMENT OF CREATIVE TEAMS //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 5. – C. 742-746.
4. Saǵınbaevna T. S. et al. NODAVLAT VA JAMOAT TASHKILOTLARI FAOLIYATI VA IJODIY JAMOALARNI BOSHQARISH. – 2024.
5. Esenbaev M., Esenbaeva M., Tajimuratova S. MADANIYAT XODIMINING INNOVATSION FAOLIYATI //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 5. – C. 972-976.
6. Jańabaeva N., Jaqsimbaeva D., Tajimuratova S. MUSEUMS AS A CULTURAL INSTITUTION //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 5. – C. 927-930.
7. Abatova G., Utewlieva I., Tajimuratova S. ARTISTIC AMATEURISM IS THE WAY TO LEAD COMMUNITIES //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 5. – C. 1072-1076.
8. Allambergenova S., Amaniyazova M., Tajimuratova S. ORGANIZATIONAL PROCESS OF ARTISTIC AMATEUR CIRCLES //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 5. – C. 1068-1071.
9. Tajimuraova S. S. INFORMATION AND COMMUNICATIONS IN MANAGEMENT //Journal of Integrated Education and Research. – 2022. – T. 1. – №. 5. – C. 509-511.
10. Saginbaevna T. S. FORMATION OF STUDENTS'SKILLS OF INDEPENDENT PERFORMANCE THROUGH THE TEACHING OF ART HISTORY //Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development. – 2022. – T. 9. – C. 386-392.

11. Тажимуратова, Шахноза Сағинбаевна. "САНЪАТШУНОСЛИК ФАНЛАРИНИ ЎҚИТИШ ОРҚАЛИ ТАЛАБАЛАРНИНГ МУСТАҚИЛ ИШЛАШ КЎНИКМАЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ." (2023).